

List izhaja 1. in 15. v mesecu. — Posamezna številka 1 Din. Naročnina mesečno 2 Din. — Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica. — Poštna plačana v gotovini.

Podrobnosti novega invalidskega zakona.

Službene Novine v Beogradu objavljajo nov invalidski zakon z dne 17. novembra 1925, katerega je pred kratkim sprejela Narodna skupščina. Popolni tekst tega zakona bomo ponatisnili po tem, ko bo prestavljen in objavljen tudi v našem uradnem listu.

Danes pa hočemo obrazložiti našim tovarišem in tovarišicam glavne najvažnejše določbe novega invalidskega zakona, iz katerih si morejo ustvariti precej natančno sliko o bistvu rešitve našega vprašanja. Invalidski zakon daje zaščito in pomoč ter približno našteva upravičence tako, kakor začasni zakon. Vendar pa glede invalidov ne postavlja kot pogoj najmanj 20 odstotkov del nezmožnosti, kakor je bilo do sedaj, temveč more biti zaščiten vsak kogar oblast spozna za invalida.

Zakon daje sledeče pomoči:

I. Invalidom:

- brezplačno lečenje,
- proteze,
- strokovni pouk,
- olajšave pri podvzemanju samostojnega dela ali osamosvojitvah,
- posredovanje dela in prvenstvo v drž. službah,
- vozne olajšave,
- invalidnino,
- pogrebne stroške,
- dosmrtno oskrbo v invalidskih domovih.

II. Družinam padlih, pogrešanih in invalidskim družinam:

- brezplačno lečenje,
- proteze in pomožna sredstva,
- učenje,
- posredovanje dela,
- podpora in posojila za samostojne poklice,
- pokojnino.

III. Roditeljem, bratom in sestram:

Denarno pomoč.

IV. Udruženju vojnih invalidov in njihovim družinam:

Prvenstveno pravico pri podeljevanju raznih dovoljenj za bioskope, železniške restavracije i. t. d. pod enakimi pogoji.

Zdravljenje dovoljuje invalidski zakon na sledeči način:

Invalidi brez razlike imajo brezplačno zdravljenje za vse iz vojne službe izvirojoče bolezni ali poškodbe in za vse komplikacije, ki nastanejo iz teh bolezni in poškodb.

Dalje pa nimajo za vse bolezni (tudi za one, ki ne izvirojo iz vojne službe) pravico do brezplačnega zdravljenja polni in pretežki invalidi brez razlike premoženjskega stanja, lahki in težki invalidi pa le, ako ne plačujejo 30 Din neposrednega davka, brez osebnega davka in doklad.

Tudi člani družin padlih pogrešanih, ali pa polnih in pretežkih invalidov imajo brezplačno zdravljenje, ako ne plačajo 30 Din neposrednega davka brez osebnega davka in doklad.

Učenje invalidov določa novi zakon na isti način kakor do sedaj.

Doba traja 1 leto in se sme podaljšati največ do 2 leti.

Invalidi imajo tudi za čas učenja oskrbo v zavodih, relutume itd.

Tudi pri strokovnih komisijah ni opaziti razlike.

Poleg tega pa vsebuje novi zakon tudi določbo za učenje dece in ostalih ostalih družinskih članov.

Za te se hoče brigati država na ta način, da misli ustanoviti s pomočjo samoupravnih teles in dobrotvornih društev zavode za učenje, ali poskrbeti kakoli drug način usposabljevanja.

V tem cilju hoče država podpirati samoupravna telesa in druga udruženja in organizacije, ako bodo podzemala take akcije za deco in eventualno tudi za družinske člane.

Slepa in gluhonema deca more biti sprejeta v zavode.

Vsi zavodi za zaščito in pouk dece, katerim daje država subvencijo, bodisi tudi za vzdrževanje učnih moči morajo prvenstveno sprejemati siročad, zaščiteni po invalidskem zakonu. Tudi za vse državne dobrodelne akcije imajo vojne sirote in invalidske družine prednost. Vsi ti odstavki tičoč se dece in po možnosti tudi drugih družinskih članov, pomenijo nekaj novega, kar do sedaj po obstoječih predpisih nismo imeli. Vendar pa je cela akcija stavljenja pogojno na dobrodelno akcijo, ki je navadno prav redko in o malem obsegu mogoča, zato nimamo upanja, da bi se mogla kdaj v pravem obsegu uresničiti.

Posredovanja pri delu. To so dolžne vršiti kakor sedaj posredovalnice za delo brezplačno.

Minister za socialno politiko pa bo predpisal tudi posameznim občinam, koliko invalidov morajo vzeti v svojo službo, sicer se bodo njih predstavniki kaznovali z globo od 1000 — 50.000 Din v prid Narodnega fonda.

Tudi bo izdal ministru za socialno politiko pravilnik o zaposlovanju invalidov.

Pri tem moramo omeniti, da je zakon izpustil za invalide eno najpomembnejših določb, po kateri bi morala tudi vsa privatna podjetja vzeti v službo gotovo število vojnih žrtev proti kazni.

To je izpuščeno in na ta način stališče pri iskanju služb zelo otežkočeno, kakor je bilo vedno do sedaj.

Za državne službe imajo vojni invalidi prednost, kakor do sedaj pod enakimi pogoji.

Za vpostavljanje samostojnih obratov bo dal minister za socialno politiko podpore in posojila iz Narodnega fonda. Tudi udruženjem se bodo dajale v ta namen za člane pomoči, proti temu, da bodo gledala vedno na ekonomsko najslabše člane.

Invalidom zemljoradnikom se bodo izdajale vsako leto gotove svote za brezobrestna posojila.

Obrtnikom in rokodelcem bo podeljeno orodje pod temi pogoji, da ostane

njihova last le v slučaju povoljnega mnenja.

Prevoz.

Invalidi imajo pravico do brezplačnih voženj po železnici, parobrodih in tudi ako ne morejo hoditi z vozmi in drugimi vozili do postaje in od postaje; za vse slučaje zdravljenja aparatiziranih. Objave dajejo oblastva, ki jih kličejo v slučaju nujnosti pa najbližje policijske oblasti.

Za privatne vožnje pa imajo invalidi pravico proti polovični ceni trikrat na leto.

Vdove in sirote nimajo v tem oziru nikakih pravic.

Pokojnine so sledeče:

Invalidi se dele v 4 kategorije in sicer 20—40 % so lahki, 50—70 % so težki, 80—100 % so polni, nad 100 % pa pretežki invalidi.

Prejemki:

	Lahki:	Težki:	Polni:	Pretežki:
	Dinarjev			
Redovi:	480	1400	2400	4800
Nižji ofic.:	1800	3600	4800	12000
Višji ofic.:	3000	4800	6000	15000
Generali:	4800	6000	8000	18000

Pri moštvi se povišajo prejemki pri kapljarjih za 5 odstotkov, podnarednikih 15 odstotkov, narednikih 25 odstotkov.

Pretežki invalidi imajo pravico do dosmrtnega vzdrževanja v invalidskih domovih. V tem slučaju prejema eno tretjino invalidnine, ako imajo revno družino tudi z vsem dodatkom za družino in še 100 Din mesečno. Oni pretežki invalidi, kateri niso v oskrbi zavodov, pa potrebujejo domačega negovanja in postrežbe, dobe pa poleg pokojnine in dodatka za družino, ako je ista ubožna še 3600 Din letno.

Težki in polni invalidi dobivajo dodatke za ženo in za vsako dete. Za vsakega družinskega člana jim pripada po ena šestina njihove invalidnine.

Za otroke jim pripada zakonske in nezakonske, ako so priznani, toda za vsakega le do 15. leta starosti, ako pa študira, pa največ do izvršenega 23. leta starosti.

Oficirji, podoficirji in vojaški uradniki dobivajo dodatke k invalidnini po zakonu za aktivne oficirje, vojne činovnike, podoficirje in ostale aktivne državne uslužbenice in jim dodatki, predvideni po invalidskem zakonu odpadejo. Polni, težki in pretežki invalidi prejema tudi za vsakega izmed starišev-roditeljev po 240 Din letno.

Družine padlih, umrlih in pogrešanih vojakov, kakor tudi polnih in pretežkih umrlih invalidov prejema, ako so siromašne(??):

Vdova brez dece 50 % inv. polnega invalida; vdova z 1 otrokom 65 % inv. polnega invalida; vdova z 2 otrokoma 75 % inval. polnega invalida; vdova z 3 otroci 85 % inv. polnega invalida; s 4 ali več otroci celo invalidnino polnega invalida.

Vdove aktivnih oficirjev, vojnih uradnikov, podoficirjev, državnih uradnikov in ostalih državnih uslužbencev, ki so imeli po specialnih zakonih pravico do pokojnine, ako so padli ali umrli kot zaščitenci tega tega zakona,

dobivajo, ako so brez otrok 60 %, z 1 otrokom 75 odstotkov, z 2 otrokoma 85 odstotkov, s 3 ali več otroci pa celo pokojnino polnega invalida. To velja tudi za vdove umrlih invalidov oficirjev, vojaških uradnikov, državnih uradnikov in uslužbencev. Sirote brez očeta in matere, ako so siromašne(??) dobivajo ako je ena sirota pokojnino vdove polnega invalida, ako pa je več sirot, se pa povišuje za vsako izmed istih še po eno šestino invalidnine. Roditelji, ako so siromašni(??) in jim je bil sin edini hranilec, ako nimajo drugega sina, da bi jih mogel vzdrževati, dobivajo letno podporo in sicer eden od starišev 20 odstotkov, dva pa 30 odstotkov invalidnine polnega invalida. Ako padli, umrli ali pogrešani, ali pa težki ali polni invalid ni zapustil žene in dece in nima več starišev, dobivajo njegovi mladoletni bratje in sestre, katerim je bil umrli edini hranilec do njihovega 16. leta starosti letno podporo, ako je ena sirota 20 odstotkov, ako jih je več pa 30 odstotkov invalidnine polnega invalida.

Invalidnina prične teči takoj po razrešenju vojne dolžnosti. Stalni invalid ima na podlagi spričevala državnega zdravnika pravico zahtevati vedno ponovni nadpregled.

Tudi minister socialne politike sme vedno pregledati stalne invalide. Začasni invalidi se predstavljajo vsako leto o priliki rekrutovanja. Slučaji za izgubitev invalidnine so predvideni, kakor so bili v začasnem zakonu, vsled različnih nemoralnosti ali kazni.

Ako se vdova omoži, dobi odpravnino triletno pokojnino, ako jo zahteva v roku enega meseca po poroki. To velja tudi za vse druge živalce ženskega spola.

Ako pa vojna vdova vzame težkega, polnega ali pretežkega invalida, sme po njegovi smrti izbirati invalidnino ali prvega ali drugega moža, katera je boljša, ravnotako tudi dodatke za deco.

Onega misterioznega odstavka, ki je hotel žaliti čast invalidov, namreč, da zgubi invalidnino, kdor izraza neka namišljena protidržavna načela, vendar ni v zakonu.

Pogrebni stroški se izplačujejo za siromašnimi invalidi. Družinam se plača takoj iznos ene mesečne pokojnine polnega invalida, poleg tega se da ženi in deci še dvomesečne pripadke invalida, ako nimajo drugih dohodkov, kakor plačo ali pokojnino ter invalidnino. Pogreb invalida pa se ima izvršiti z izkazanem vojaških časti, ako je dana možnost v dotičnem kraju. V nadpreglednih komisijah so člani: komandant voj. okruha ali njegov namestnik, civilni in vojaški zdravnik in predstavnik upravne oblasti. Zastopnika našega udruženja ne bo več. V roku enega leta po nadpregledu je treba najkasneje vložiti prijavo za pokojnino. Člani družin v enem letu po smrti, drugi pa v dveh letih po izvršeni demobilizaciji.

V zakonu je navadeno, kake dokumente je treba priložiti prijavi.

O pokojninah bodo odločala okrajna sodišča.

Višja invalidska sodišča so v Beogradu, Sarajevu in Zagrebu, kamor bomo spadali od sedaj mi.

Proti rešitvam prvih sodišč je rok priziva 15 dni.

Tekom enega leta ima stranka pravico tudi na revizijo postopanja radi materjalnega oškodovanja, radi pogrešnosti javnih listin ali radi računskih pogreškov. Predvidene so tudi odkupnine invalidnim pri osebah, ki niso mlajše od 21., a ne starejše od 55 let.

Vršile se bodo le, ako bo dotični zahteval in dokazal, da rabi sredstva za izboljšanje položaja.

Ako ne bodo odkupnine pravilno vporabljene jih sme ministrstvo tirjati nazaj s 6 odstot obrestmi.

Nikjer pa ni predvideno, v kaki višini se bodo dajale odkupnine. Odkupnine so mogoče tudi v blagu ali zemlji.

Narodni invalidski fond je predviden iz istih sredstev, kakor smo jih omenili že v našem komentarju načrta invalidskega zakona.

Vodi ga trojica uradnikov: en član državnega sveta in dva uradnika ministrstva socialne politike od katerih mora biti eden invalid. Narodni fond se uporablja za lečenje izven državnih bolnic, pomoč pri zboljanju položaja in za razne pomoči (obleko, obutev, podpora itd.) Invalidsko združenje se priznava v toliko, da se morejo vse osebe zaščitene po inval. zakonu organizirati v krajevne in oblastne organizacije, katerim načeljuje središnji odbor v Beogradu.

Pravila odobravajo veliki župani in minister socialne politike; isti vrše tudi nadzor nad združenjem. V šestih mesecih se morajo vse obstoječe organizacije v tem smislu preobrazovati.

Lečenje se vživa po tem zakonu že pred prevedbo.

Invalidnino v inozemstvu se more prejemati le z odobrenjem vojnega ministra. Vse vloge so proste taks, tako tudi vsa uverenja in zdravniška spričevala. Tudi prošnje za osnovanje in protokoliranje samostojnih delavnic ali poklicev so proste vseh taks. Oblasti, ki morajo zbirati podatke ali izdajati uverenja in dovoljenja, morajo smatrati vse poslovanje v smislu invalidskega zakona za zelo nujno. Za vsako nemarnost ali zavlačevanje je odgovoren dotični činitelj obstoječim predpisom in plača še kazni 2000 Din v Narodni fond.

Civilni vojni invalidi, interniranci ali konfiriranci imajo pravico na invalidnino samo, ako so siromašni. Vojaški in vojni invalidi, za katere ni drugače predvideno po tem zakonu, ako niso siromašni, dobivajo le polovico osebne invalidnine brez dodatka.

Občine in davkarje so dolžne mesečno poročati finančnim upravam glede sprememb imovinskega stanja vživalcev.

Ako sprevidijo že finančne uprave neupravičenost nadaljnega prejetja, smejo kar ustaviti in naznaniti pristojnemu sodišču, da izda rešitev. Katere osebe se smatrajo po tem zakonu za siromašne, se bo odredilo z vsakoletnim finančnim zakonom. (Da le ne bi bilo tako, kakor s specialnim komisijam?)

Invalidnine ozir. pokojnine po tem zakonu prično teči šele s 1. aprilom 1. 1926, za ostalo pa velja zakon takoj. Vsak upravičenec mora v teku 3 mesecev, po stopanju tega zakona v veljavo prinesiti finančni upravi pismeno potrdilo, da se je prijavil pri pristojnem sodišču za prevedbo po tem zakonu.

Zato se morajo vsi tisti, ki imajo že sedaj izvršljiva rešenja o pokojnini v roku treh mesecev prijaviti pri okrajnih sodiščih. Sodišča jim morajo izdati potrdila o prijavi.

V prijavi se mora navesti izvršljivo rešenje o prisoditvi pokojnine, z uverenjem o plačevanju davkov. Sodišča bodo sklepe o pokojnini zamenjala z drugimi in jih dostavila preko občin.

Proti tem je dopustna pritožba v 30. dneh na Vrhovno invalidsko sodišče.

Prevedejo se za enkrat le oni, kateri imajo priznano obilježje od pristojnih sodišč ali Vrhovnega invalidskega sodišča (po specialnih komisijah).

Vsi oni, katerih predmete je revidirala specialna komisija, morajo prinesiti uverenja pristojnih finančnih uprav, da jim pokojnina ni ustavljena.

Za osebe, katerim so priznale pravico druge oblasti, ali še niso prejele odlok specialnega sodišča, bo poslalo ministrstvo za socialno politiko njihove akte pristojnim prvoinštančnim sodiščem ali okrajnim sodiščem, da izvrše novo odločbo o pravu na invalidnino.

Vsi oni, ki jim je pokojnina ustavljena se obveste o vzroku od strani pristojnih sodišč.

Osebe, katerim pa je že specialno invalidsko sodišče potrdilo ustavev pokojnine, morejo v teku 6 mesecev od prejema rešitve obnoviti postopek pred okrožnim (deželnim) odnosno okrajnim sodiščem.

Sodišča morajo izvršiti najprej prevedbo onih, ki imajo že v rokah sklepe o pokhojninah. Šele, ko bodo ti gotovi pridejo na vrsto reduciranca.

Vojaški ali vojni invalidi, katerim je bila pravica odbita iz razloga, ker niso pravočasno vložili prijave pristojni oblasti, temveč le svoji občini ali oni, ki jim je bilo to ne po svoji volji onemogočeno, imajo pravico do prijave še eno leto po stopanju tega zakona v veljavo. Vse odločbe o prevedbi oziroma priznanju pokojnine po tem zakonu se odstopajo v potrjenje pristojnim Vrhovnim invalidskim sodiščem. (Da le ne bi stale tako dolgo, kakor sedaj v Beogradu.) Specialne komisije in specialno sodišče prenehajo obstojati z 31. decembrom 1925.

Neizvršeni predmeti se odstopijo pristojnim sodiščem. Tudi vse pritožbe proti rešitvam pokrajinskih uprav se odstopijo rednim sodiščem. Oficirji invalidi srbske in črnogorske vojske in dobrovoljci iz teh vojsk se postavijo v pokoj, ako jim pritiče po prejšnjih zakonih po novem zakonu o ustrojstvu vojske iz 1. 1923 in sicer polni in pretežki invalidi za en čin višje, lahki in težki pa v istem činu kot so ga imeli.

Isti tudi napredujejo kot rezervni oficirji ako izpolnijo pogoje čl. 84 zak. o ustrojstvu vojske in sicer nižji oficirji največ do majorja, višji pa do polkovnika.

Tudi družine padlih umrlih, pogrešanih srbskih in črnogorskih oficirjev in dobrovoljcev — oficirjev in umrlih invalidov oficirjev se prevedejo po novem zakonu o ustrojstvu vojske.

Vsi siromašni invalidi-officirji (to velja za prečane, ki ne bodo prevedeni po zak. o ustr. vojske iz leta 1923) ako niso v državni službi in nimajo pravice do pokojnine, dobe poleg invalidnine in doklad še specialne doklade nižji po 20 Din, višji po 30 Din dnevno.

Invalidi, ki so v državni službi razun srbskih in črnogorskih oficirjev ter dobrovoljcev, ne prejemajo nobene invalidnine po tem zakonu. Toraj drž. uslužbenci je ne prejemajo nič, ako niso bili oficirji.

Dokler se s finančnim zakonom ne utrdi drugače, velja za siromašne današnje merilo. To so vse najglavnejše poteze iz novega invalidskega zakona. Kritike in primerjanje bomo danes tukaj navajali, ker o tem hočemo pisati stopnjeva v posebnih člankih. Mislimo pa, da si bo vsak naš čitatelj lahko ustvaril sam precej žalostno sliko.

IZ UPRAVNIŠTVA LISTA.

Povečana izdaja je našla povsod veliko odmeva. Prihaja veliko novih naročnikov, ker jim list ugaja. Radi večje materijalne podkrepitve lista bi bilo zelo koristno, pridobiti nekaj inseratov. V vseh krajih so razna podjetja tudi med invalidi. Naj bi za enkrat vsaj invalidi inserirali. Cene bi bile jako minimalne. Pa tudi pri drugih neinvalidskih podjetjih naj bi naši tovariši in tovarišice posredovali za naročbo inseratov. Uprava je pripravljena dati procente. Zelo umestno bi bilo tudi, da naši tovariši in tovarišice pošiljajo parte po umrlih svojcih v naš list. Vedno beležimo smrtne slučaje med novostimi, ali bi ne bilo lepše poleg njih napraviti dostojne spominske parte? Za iste je pripravljeno upravištvu napraviti zelo majhne cene. Leto gre h koncu. Naj ne pozabi nihče od starih naročnikov poravnati naročnine. Nad 10.000 organiziranih članov in članic bi lahko razširilo svoje lastno glasilo tako, da bi zavzemalo častno mesto med novinami. Za to

pridobivajte naročnike. Zbirajo jih lahko posamezniki in podružnice. V vsakem slučaju naj se pošlje imena na listu z označbo poštnih uradov in za ko-

liko mesecev kdo naroči list. Denar pa se lahko pošlje skupno na enem čeku ali položnici, na katerem naj se sklicuje na svoj dopis.

Pozor reduciranca.

Vedno pogosteje povprašujejo reduciranca, kaj jim je sedaj storiti glede dokazil.

V novem zakonu stoji določba, da se vsi akti onih, katere je specialna komisija predlagala za redukcijo, pa še specialno sodišče ni končno odločilo, pošljejo okrožnim sodiščem in deželnemu sodišču, ki naj izrečejo končne sklepe in prizadete obveste.

Kolikor pa je že redukcij potrjenih od specialnega sodišča v Beogradu in katere bodo še naša sodišča potrdila, daje istim novi zakon pravico vložiti obnove pri pristojnih sodiščih na podlagi novih dokazov. Po novem zakonu bo treba posredovati iz naše strani za hitro porazdelitev aktov in rešitev vseh predmetov. Pred kratkim smo se informirali pri tukajšnjem deželnem sodišču in zvedeli, da niso imeli nobene podlage reševati vloženih obnov in prošenj, ker ni bilo za to nobene postavne določbe.

Novi zakon pa v prehodnih določilih dopušča poprave redukcij na gori omenjeni način.

Dokler ne pridejo akti iz specialnega sodišča iz Beograda nazaj, sodišča ne morejo nič reševati, zato morajo vsi reduciranca toliko časa počakati, da bodo zvedeli ali je redukcija potrjena in zakaj so reduciranca?

Toliko časa je tudi brez pomena vlagati na sodišča dokaze in obnove.

Pač pa naj vsak reduciranec pripravi dokumente in priče, da bo magel takoj, ko dobi obvestilo, nastopiti obrambeno pot.

Danes še ne moremo vedeti, ako bodo naša sodišča vse one slučaje, katere je predlagala specialna komisija potrdila.

Do sedaj je kolikor nam znano, specialno sodišče v Beogradu potrdilo za Slovenijo nekaj nad 200 slučajeve redukcij, za katere je izdalo odloke.

Ako je tudi brez izdaj odlokov kaj

odobravalo in potrjevalo nam ni znano, mogoče bi bilo vse, vendar pa dvomimo.

Kolikor vemo, je specialno sodišče, z ozirom na naše tehtne dokaze o krivičnih redukcijah popolnoma prekinilo z delom, ker je najbrž uvidelo nepravilnost.

Toraj vse one akte morajo dobiti naša sodišča v odločite.

Iz tega je razvidno, da so pri nas skoro vsi reduciranca samo predlagani, ne pa še reduciranca, zato tudi nimajo povoda vlagati še obnov.

Kadar bodo pa prejemali sklepe, izdane od naših sodišč, da so redukcije po predlogu specialne komisije potrjene, za takrat imajo po novem invalidskem zakonu pravico 6 mesecev po prejemu sklepa vlagati nove dokaze in obnove. Vendar pa danes še nismo na jasnem ali se bodo morali reduciranca držati tudi roka 3 mesecev za prijave k prevedbi po novem invalidskem zakonu?

Ker še ni pravilnika in tudi nikakih komentarjev ali odredb v smislu novega zakona, moramo počakati.

Upamo, da bodo naše invalidske oblasti stvar čimpreje pojasnile in izdale natančne pozive in navdila.

Na vsak način je treba s pazljivostjo zasledovati potek.

Mi bomo takoj obvestili o vsakem novem predpisu podružnice in tudi vse zainteresente po možnosti tudi v dnevnem časopisju.

ARGUS je naš najboljši domači informacijski zavod.
ima v vseh krajih zanesljivo zastopnike.
obvešča o vsem, zlasti o imovinskem stanju denarnih zavodov, trgovsko-industrijskih podjetij in privatnih oseb
ove informacije so vedno točne, iz-
šerne in hitre.
se nahaja v Vuka Karadžića ulici 11
Beograd.
ov telefon je 6—25, njegov brzojavni
naslov Argus.

Zadruga „Invalid. morsko kopališče“.

Pred kratkim smo objavili v našem glasilu, da se snuje pri izvršnem odboru v Zagrebu nova zadruga, ki bo imela naslov »Invalidsko morsko kopališče« v Kraljevici.

Podružnici našega združenja v Kraljevici, se je posrečilo v predlanski sezoni dobiti od kraljeviške občine lep kompleks morskega zaliva v hrvatskem Primorju v bližini Bakra.

Na dotičnem prostoru stoji že sedaj okoli 40 lesenih kabin, ki jih sme kraljeviška podružnica vporabljati brezplačno za vojne invalide.

Lega je solnčna, pred kabinami so peščena tla, nekoliko korakov v ozadju pa se vzboči svet v mal griček, na katerem je prijazen borov gozdič. Za tem gozdičem leži par minut oddaljena Kraljevica.

Kraj je zelo prijazen in pripraven za morsko kopališče.

Na tem kraju se prizadevajo naši tovariši iz Kraljevice in Zagreba zgraditi moderno urejeno morsko kopališče za vojne žrtve. Stavba je že projektirana. Bila bi lepa enonadstropna zgrada z vsemi potrebnimi prostori za invalidski dom.

Umljivo je, da je treba za tako podjetje precejšnji sredstev.

Zato imajo namen ustanovitelji zgraditi tako kopališče na združni podlagi.

Predvidena je posebna invalidska zadruga pod gori navedenim imenom, ki se ima namen ustanoviti dne 28. de-

cembra t. l. na ustanovnem obnem zboru v Zagrebu.

Izvršni odbor iz Zagreba nas je že letos spomladi naprosil, naj agitiramo za čimvečje zanimanje med našimi člani za to zadrugo.

Pred kratkim pa nam je poslal bloke za vpis deležev s prošnjo, da skušamo pridobiti čim več članov za bodočo zadrugo na teritoriju Slovenije.

Želja je, da bi služilo morsko kopališče vsem vojnim žrtvam naše države in da bi ga iste tudi podprle do zaželjene povzdige.

Obenem pa nam pošilja pripravljani odbor zadruga osnutek pravil, iz katerih posnemamo glavne določbe. Namen zaduge je zgraditi morsko kopališče in invalidski dom, nuditi vojnim žrtvam kopelji in oskrbo za najmanjše stroške, zaposliti pri tem vojne žrtve, napraviti zadržne delavnice, organizirati samopomoč, napredovanje v higienskem oziru in podpirati člane. Člani morejo postati v prvi vrsti vse vojne žrtve obeh spolov, ki se morejo vezati.

Za slučaj smrti člana so lahko s privolitvijo ravnateljstva nadaljni člani njegovi pravni nasledniki, sicer se istim vrnejo poslovni deleži.

Zadrugarji imajo pravico prisostvovati na zborovanjih, vživati vse ugodnosti zadruga in dobivati tudi event. nagrade na temelju letnih zaključkov. Plačati pa morajo pristopnino za vsak delež po 1 Din, vsak delež pa znaša po 10 Din.

Ako ima kdo manj ali pa vsaj 5 deležev mora poravnati vse v 15. dneh, kar jih ima pa več, pa v 3 mesecih. Pri glasovanju ima vsakih 5 deležev po en glas in nihče ne more imeti več nego 10 glasov.

Glasuje se tudi pooblastili, vendar pa mora biti pooblaščenec član zadruge in ne sme zastopati več kot enega člana.

Pri redni in izredni skupščini mora biti navzočih vsaj ena tretjina glasov.

Zadruga bo omejena in znaša jamstvo solidarno samo do višine vplačanih deležev.

Akcija je zelo koristna in ji želimo mnogo napredka.

Iz tega stališča opozarjamo tudi vse naše člane in članice, da se zanimajo za njo in pristopajo k tej zadruzi. Naše podružnice, ki bodo razvile tozadevno akcijo naj se obračajo na izvršni odbor v Ljubljani, kjer dobe pravila in vse eventualne podrobnosti.

Tudi posamezni člani lahko pišejo na izvršni odbor po pristopnice in navodila.

Invalidsko morskopališče v Krajevici bo lahko velikega pomena za marsikaterega tovariša ali tovarišico.

Na vsak način bodo regulirane za člane zadruge veliko zmernejše cene, v

slučaju, da akcija povoljno izpade pa najbrž zelo minimalne tarife tako, da bo marsikomu omogočeno zdravljenje ob morju, kar mu je pri današnjih razmerah drugače absolutno nemogoče.

Posebno pa za pljučno bolne, slabokrvne in za zaostalo deco, pa tudi za revmatične bo morskopališče jako koristno.

Naš izvršni odbor uvideva koristi in lep namen bodoče zadruge Invalidsko morskopališče, vendar pa hoče tudi na tem mestu izraziti, kar je povdarjal že našim tovarišem iz Hrvatske o priliki debatiranja, da želi primernegega ustroja invalidskega doma.

Naša želja je, da bi se vzajemno povzdignila akcija z vsodbudo na ta način, ako se pripusti posameznim pokrajinam neko določeno mesto v celem podjetju.

Ako bomo na primer jasno uvideli, da smo mogli spraviti k stavbi gotov del, pri katerem moremo uživati v slučaju potrebe gotovo zasigurano mesto v stavbi bo akcija sigurno še jačja in smotrenejša.

To naj bo za danes naša iskrena želja, po kateri naj napreduje invalidsko morskopališče do svojega vzvišenega namena.

Naše gibanje.

Iz Maribora. Letos se je na pobudo predsednika naše podružnice osnoval Odbor za postavitve spomenika v svetovni vojni preminulim vojakom v Mariboru, v katerem ima svojega zastopnika tudi vojaška oblast, mestna občina in razne druge korporacije in ki imajo interes, da se postavi mrtvim žrtvam svetovne vojne, dostojen spomenik v Mariboru. Za letos je ta odbor prevzel tudi skrb za ureditev zapuščenega in zanemarjenega pokopališča na Pobrežju, kjer je pokopanih nad dva tisoč vojakov raznih narodnosti in ver. Pokopališče, ki se že od prevrata sem ni nič skrbelo zanj, je bilo podobno bolj zanemarjenemu pašniku, kot pa počivališču rajnih. Nad tri tedne so vojaki, ki jih je odboru dala na razpolago vojaška oblast, ter delavci mestne občine in drugi delavci urejevali grobove, snažili pota in stezice med grobovi, sadili cvetlice i. t. d., da je počivališče rajnih vojakov na praznik Vseh svetih, dostojno izgledalo. Na slehernem grobu so bile brez razlike vsajene cvetlice in so gorele lučke. Na praznik Vseh svetih popoldne se je vršila žalna svečanost ob udeležitvi ogromne množice ljudstva. Cerkvene obrede pri blagoslovitvi grobov je opravil g. prelat dr. Tomažič ob asistenci šestih bivših vojnih kuratov. G. prelat je imel tudi spominski govor, v katerem je posebno povdarjal vero, ljubezen in hvaležnost z ozirom na preminule vojake. Pri spominski svečanosti, je bil zastopan tudi veliki župan, po vladnem svetniku g. dr. B. Fišerju, dalje g. sreski poglavar, župan mestne

občine g. dr. Leskovar, komandant mesta g. polkovnik Stojadinovič, komandant 45 pp. polkovnik Spasič, ter zastopniki raznih drugih društev. Pevsko društvo »Jadranc« je zapelo dve žalostinki, vojaška godba pa je zasvirala pretresljive žalne komade. Četa vojakov je na koncu oddala častne salve. Poleg drugih venecv so položili venec na vojaške grobove: mestna občina z napisom: »Mrtvim junakom«, Podružnica U. V. I. je dala krasen venec z napisom:

Pravice, enakosti ni pri ljudeh,
pravice, enakosti ni na grobeh,
pravica, enakost je v grobu.

Dalje je položil venec odbor za postavitve spomenika preminulim vojakom z napisom:

In mamke skrbne in ljube sestre
še upajo zdaj —
a brat jim in sin iz daljnih ravnin,
ne pride nazaj.

Zveza slovenskih vojakov iz svetovne vojne, je položila venec z naslednjim napisom:

Kar meč, kar strel jih ni pomoril,
v tem enem sem odlikoval;
teh slednji manj kot jaz ni storil,
več kot mi vsi je žrtvoval.

Vsa svečanost je na množico napravila najlepši utis, sam polkovnik gosp. Stojadinovič je rekel: »Kaj takega še nisem videl v svojem življenju«. Bila je res lepa manifestacija iz hvaležnosti do preminulih vojakov, ki je lahko v čast Mariboru.

Uradni del.

Pazite pri uverenjih za vožnjo.

Središnji odbor v Beogradu je izdal okrožnico vsem izvršnim odborom sledeče vsebine:

Po rešenju g. ministra za promet od 7. septembra 1925 M Sbr. 25.451 je odobrena vožnja proti 50 odstotnemu dopustu na državnih železnicah samo osebnim invalidom. Središnji odbor je zapazil, da nekatere organizacije dajejo uverenja tudi družinam padlih.

Ker je to v nasprotju z rešenjem ministrstva za promet, in nam more tako dejanje odvzeti pravice za polovično vožnjo, odreja središnji odbor, da izvršni odbori obveste vse podrejene organizacije, da ne smejo izdajati uverenj družinam padlih temveč izključno samo vojnim invalidom in sicer enkrat v letu, kakor je odobreno, a v letnem uverenju so predvidene po 4 vožnje za polovično ceno. Predsednik polkovnik invalid Peter Lazarevič l. r.

Predsednike in tajnike naših podružnic opozarjamo, da naj strogo pazijo na to, da izdajajo letna uverenja za nove članske knjižice in sicer vsakemu samo po eno uverenje letno.

Lahki zaslužek. Brezposelni invalid dobi lahko delo in zaslužek z izdelovanjem napisnih tablic. Pri podružnici v Ljubljani, kjer se dobe vsi natančnejši podatki, se je zglasil neki strokovnjak, ki vrši tak posel v večjem obsegu izven Ljubljane in nudi enemu ali dvema invalidoma možnost s tem, da jih založi s potrebnim materijalom.

Reflektanti naj se zglase med uradnimi urami v pisarni ljubljanske podružnice.

Vojne vdove, brezposelne, zanesljive, katere lahko sprejmejo mesto služkinje izven Ljubljane, naj se zglase v pisarni Udruženja vojnih invalidov, podružnica v Ljubljani.

Vdove v Mežiški dolini. Po sporočilu podružnice v Guštanju se nahaja v mežiški dolini precej vojnih vdov, katere ne prejemajo pokojnine in so njihove prijave nerešene. Dotičnim sporočamo, da ima nov invalidski zakon določbo, na podlagi katere bo mogoče vsem dotičnim, ki so zamudili rok, s tem, da se niso pravilno prijavi, ker so vložili prošnje pri občinah tekem enega leta, vložiti nove prijave. — Ako pa leže njihove prošnje nerešene v Beo-

gradu, bodo takoj po novem letu odstopljene okrajnim oziroma okrožnim sodiščem.

Razpisani mesti. Pri okrožnem sodišču v Novem mestu je razpisana služba jetniškega paznika. Pogoji so najmanj dva razreda srednje šole. — Mesto izvršilnega uradnika je razpisano pri okr. sodišču v Murski Soboti. — Pogoji so za uradnike III. kat. Za to mesto so eventualno mogoči v podrejeni vrsti tudi poduradniki in slugi. Za obe službi je vlagati prošnje do 25. decembra t. l. in sicer za jetniškega paznika na Predsedništvo okrožnega sodišča v Novem mestu, za izvršilnega uradnika, poduradnika in slugo pa na Predsedstvo okrožnega sodišča v Mariboru.

Naznanilo. Odbor podružnice vojnih invalidov, vdov in sirot v Ljubljani javlja svojim rednim članom in članicam, da namerava tudi letos prirediti božičnico in obdariti svoje revne člane in članice. Prijave se sprejemajo v društveni pisarni Sv. Petra vojašnica med uradnimi urami in sicer do 5. decembra t. l. Na poznejše prijave se ne bo moglo ozirati.

Zahvala. Podpisani 70% vojni invalid se lepo zahvaljuje izvršnemu odboru v Ljubljani za podporo v znesku 200 Din. Gorenšek Mihael, invalid v Višnji vasi, pošta Vojnik.

Zahvala. Odbor Udruženja vojnih invalidov, vdov in sirot podružnica v Ljubljani, izreka sla. mestnemu gerentskemu sosvetu za nakazani premog po znižani ceni v imenu vseh obdarovancev najprisrčnejšo zahvalo. Prosimo še nadaljne naklonjenosti do ubogih vojnih žrtev in želimo si obilo posnemovalcev.

Zahvala. U. V. I. v Ljubljani, izreka presrčno zahvalo vsem, ki so posetili prirediteljev dne 15. 11. t. l. v Narodnem domu v Hrastniku in vsem, ki so na katerikoli način pripomogli do zaželjenega uspeha, zlasti pa konzorciju Narodna doma pod predsedstvom g. Hofbauerja za ves trud in naklonjenost do vojnih žrtev. Posebno zahvalo izrekamo celokupnemu Dramskemu odseku U. V. I., ki je v polni meri izvršil svojo nalogo in se zavedal, da je vsa prirediteljev od njega odvisna. Hvala vsem za trud in požrtvovalnost za najbednejše med bednimi. — Odbor.

POLITIČNE BELEŽKE

Italijanski invalidi.

V celi Italiji so te dni, ko je fašizem zopet pobesnel in razrušil slovensko tiskarno »Edinost« in vrši zopet nepopisna nasilja in razbojništva, bili edini invalidi trezni državljeni. Njihov list »La Frontiera« je bil v celi Italiji edini list, ki je obsodil to fašistovsko dejanje. Zmerno sicer, kakor sam pravi, ker v razmerah, ki živi italijanski narod, v dobi nasilja, ni mogoče povzdigniti ton, kakor bi to moralo biti. Ali povzdignil ga je in — obsodil. Tako so se italijanski invalidi tudi tokrat pokazali pošteni in pravični napram drugim narodnostim. Mi, jugoslovanski invalidi beležimo to z zadovoljstvom.

Radič v Ljubljani. V nedeljo 22. t. m. je imel minister Radič shod v dvorani Narodnega doma. Dvorana je bila natlačena polna. Poslušalci so ga poslušali z velikim zanimanjem in slišale so se besede: »Si slišal? Ta je pa enkrat povedal naravnost. Ni se bal, čeprav je minister.« Šlo se je namreč radi predznosti Italijanov.

Radič minister. Radič je postal minister prosvete. Ali bo dolgo? Kako bo delal? Videli bomo kmalu.

Nova vlada na Poljskem. Predsednik poljske republike je imenoval novo vlado pod predsedstvom Skrzynskija. V novi vladi so zastopane vse velike politične stranke.

Vstaja v Siriji se še vedno bolj širi. Francozi so prišli v Siriji v zelo težaven položaj. Druzi so gospodarili v celi deželi, izvzemši v velikih mestih. Upirajo se vedno novi rodovi domačinov. Francoski general je zopet zahteval od francoske vlade 50.000 mož. Ker pa število upornikov vedno narašča, je nevarnost, da bo prišla nova francoska armada preporno.

Italija. Fašisti so zatrli skoro že vse opozicionalno časopisje. Socialistični poslanci nameravajo odstopiti, ker jim fašisti sploh ne puste do besede. V parlamentu divjajo fašisti kakor pravcati

divjaki. Ko je pretekli teden komunistični poslanec Maffi v svojem govoru omenil, da italijansko ljudstvo ni za Mussolinija, so skočili na njega in njegova dva tovariša. Vnel se je silen pretep. Fašistom, ki so bili v veliki premoči se je končno posrečilo zmetati komuniste iz zbornice. Stepli so se tudi komunistični in fašistovski novinarji.

Angleški strojevodje proti Mussoliniju. Mednarodne pogodbe, ki so jih nedavno sklenili v Locarnu, bi imeli podpisati v Londonu. Tudi Mussolini je nameraval v London, da podpiše pogodbo. Angleški strojevodje so pa v ogorčenju radi preganjanja italijanskih delavskih organizacij sklenili, da ne bo nihče hotel voziti vlaka, v katerem bi se imel voziti Mussolini. Mussolini se je te grožnje zbal in je sklenil, da ostane doma ter pošlje v London druge delegate, ki bodo v imenu Italije podpisali pogodbo.

Volitve v delavsko zbornico. Stojimo pred razpisom volitev v Delavsko zbornico. »Delavska zbornica za Slovenijo« predstavlja vse delavce in nameščence obeh spolov, ki so v službi na ozemlju Slovenije in delajo bodisi za nagrado, bodisi v svrhu lastnega izučanja, pa naj bodo zaposleni v obrtnih, industrijskih, trgovskih, prometnih, rudarskih ali slišnih podjetjih. Pri tem je vseeno, ali so ta podjetja last zasebnih oseb ali javnopравниh korporacij — ali podjetje stalno obratuje, ali pa je čisto samostojno ali pa vezano z drugim podjetjem. Delavska zbornica je torej predstavnicva vsega delavstva in uslužbenstva, tudi hišnih in gospodinjstkih poslov (pestunji, služkinje, kuharice itd.). — Glavna naloga zbornice je, ščititi gospodarske, kulturne in socialne interese delavstva in nameščentstva na ozemlju svoje-ga območja.

Amnestija vojaških beguncev. Na željo kmetskih poslancev je kralj podpisal ukaz, po katerem so oproščeni kazni vsi oni vojaški begunci, ki se javijo pristojnim oblastvom do 1. jan. 1926.

NOVIČAR

Naši ljudje v Sibiriji. Iz Sibirije je prišel v Beograd bivši avstrijski vojni ujetnik Jerebič, doma iz Rogatca. Pri-povedoval je, da je v Sibiriji še najmanj 1500 naših ljudi, bivših vojnih ujetnikov. Večina niti ne ve, da imamo jugoslovansko državo. Mnogo naših ljudi se je porazgubilo po Rusiji — našlo si je novo domovino. Poldrugi tisoč, o katerem govori, je pa še vedno v ujetniških taboriščih in mora trdo delati samo za hrano in obleko. V posameznih barakah stanuje od 30 do 40 ljudi, vsak dan ostane po dva doma, da kuhata in snažita barako, drugi so pa na delu.

Frunze, sovjetski vojni komisar, umrl. Vsled neuspele težke operacije, je umrl 31. pretečenega meseca sovjet-

ski komisar za vojaške zadeve, Frunze. Mihael Vasiljevič Frunze se je rodil leta 1885. v Taškentu kot sin siromašnega kmeta, ki se je iz Besarabije preselil v Turkestan. Frunze se je že kot gimnazijec udeleževal v revolucionarni smeri ter je kot dijak politehnik v Petrogradu koncem leta 1904. stopil v stike z boljševiki. Kmalu nato je bil radi udeležbe pri protivladnih demonstracijah izgnan iz Leningrada, kamor se je po ruski revoluciji leta 1905 tajno povrnil z namenom, da sodeluje pri uporu. Pozneje je bil obsojen na smrt, toda pomiloščen na desetletno ječo v Sibiriji. Leta 1915. se mu je posrečilo pobegniti iz ječe, nakar je pod napačnim imenom deloval kot politični agitator v caristični armadi. Frun-

ze se je udeležil aktivno obeh revolucij leta 1917. — 30. oktobra 1917. je vkorakal na čelu 2000 oboroženih delavcev v Moskvo. Za časa državljanske vojne je bil poveljnik v Sibiriji, kjer je ustavil znano ofenzivo generala Kolčaka. V juniju 1919 je bil imenovan za vrhovnega poveljnika vzhodne fronte, pozneje pa za vrhovnega poveljnika v Turkestanu. Tudi zoper generala Wrangla se je boril uspešno. Po končani državljanski vojni ga je imenoval revolucionarni svet za svojega pooblaščenca v Ukrajini in za vrhovnega poveljnika vseh čet v ukrajinski republiki. 1. aprila 1924 je bil imenovan za adlatusa Trockega, dokler ni koncem letošnjega januarja popolnoma zavzel njegovega mesta. Pokojni je bil tudi kar se tiče idej najboljši naslednik Trockija in je zadnji čas svojega delovanja dal Rusiji najmodernejši zakon o vojni obveznosti.

3 milijone 700 tisoč dinarjev je plačala Slovenija invalidskega davka samo v juliju in avgustu letošnjega leta. Tako je povedal na shodu invalidov dr. Pless, zastopnik trg. zbornice.

Nove pošne znamke pridejo v promet z novim letom.

Ponarejeni kolki v prometu. Državna uprava monopolov je ugotovila, da krožijo v prometu ponarejeni kolki po 10 in 250 Din. Falzifikati se dajo zelo lahko razločevati od pravih kolkov.

Trgovine morajo biti ob nedeljah zaprte. Minister za socialno politiko je odredil, da morajo biti ob nedeljah v vsej naši državi vse trgovine zaprte. Izvzeta so samo večja pristanišča na Jadranu ter industrijska podjetja.

Zadnja povodenj je popolnoma porušila v Murski Soboti 10 hiš, dvajset jih je pa v nevarnosti, da se sesedejo. Škoda se samo v Murski Soboti ceni na 8—10 milijonov dinarjev.

Cigan izganja hudiča. K posestniku na Kapli sta prišla dva cigana pod pretvezo, da mu popravita kotel. Izkoristila sta naivnost gospodinje in ji namignila, da je vzrok njene gospodinjske nesreče vrag, ki čepi v kotlu. Iznatni ga more starejši brat s pomočjo Kolomanovih bukev, če mu gospodinja izroči 1000 Din. Sirota je tekla v svoji lahkovernosti od kmeta do kmeta, da si izposodi imenovano vsoto. Vsa upehana je doma izročila goljufu denar in še dva fina prta, ki ju je moral cigan bojda podariti slovenski cerkvi v Mariboru. Nato sta jo pa oba cigana pobrisala v smeri proti Sp. Kaplji

kjer jima je šlo na limanice še nekaj kmetov. K sreči so ju orožniki kmalu prijeli.

Zanimiv doživljaj našega kralja ob madžarski meji. Ko se je naš kralj Aleksander pred kratkim mudil na lovu na veleposestvu Bombellesa, se mu je pripetil zanimiv dogodek. Kralj je na lovu slučajno prestopil državno mejo in zašel na madžarska tla. Srečal ga je madžarski orožnik, ki ga je pozval, naj se legitimira. Prišel je kraljev ordonančni oficir, ki je madžarskemu orožniku pojasnil, koga ima pred seboj in da je kralj le nevede prestopil mejo. Orožnik je nato pozdravil kralja in ga spoštljivo spremlil do meje.

Preganjani parček. Nedavno ponoči je ob morskem obali v Splitu opazil stražnik v nekem čolnu nekega moškega ter ga vprašal, kaj dela tako pozno v čolnu. Neznavec je odgovoril, da prenočuje na tem mestu z dovoljenjem lastnika. Stražnik se je nato odstranil, a ko se je ozrl, je opazil v čolnu še drugo senco. To se mu je videlo sumljivo, pa je ponovno vzel v zaslišanje možaka in — mlado devočko. Povabil je parček na komisariat, kjer se je moral legitimirati. Bila sta dva zaljubljenca iz Solte. Njemu je bilo 22, njej pa 17 let. Ljubita se vroče že dolgo časa. Pred kratkim je poprosil mladenič očeta svoje ljubice za njeno roko. Ker ga je oče nagnal, si je poiskal službo v Splitu in zvabil k sebi še deklico. Sedaj čakata na potrebne dokumente, nakar se bosta poročila. Na policiji so mladi parček izpustili brez kazni — menda iz ginjenosti.

Zeně sta zamenjala. Ta neverjetna stvar se je dogodila v Grebašnici v Dalmaciji, kjer živita seljaka Mate Urdeša in Jakob Belakušić. Oba sta od nekdanj dobra sosedla in sta tudi na vojno odrihnila skupno. Pač pa se je Mate povrnil domov nekaj mesecev pred prevratom, dočim je Jakob prišel šele čez pol leta iz italijanskega ujetništva. V tem razdobju se je Mate zagledal v Jakobovo ženo in jo spravi k sebi na dom, da je imel kar dve, ker je že od prej poročen. Ko pa se je Jakob povrnil iz ujetništva, je Matejeva žena nejevoljna pohitela k njemu in mu potožila krivico. Tedaj pa je Jaka dejal: »Če ima zdaj Mate moje ženo, pa ti ostani pri meni.« In tako se je res zgodilo. Jaka in Mate sta se naslednje dni lepo sporazumela, imata zdaj zamenjani ženi — in vsi živijo v mirnem sosedstvu in obiteljski zadovoljnosti.

GOSPODARSKA OBVESTILA IN NASVETI

Vrednost denarja. Dinar v Cürihu stane 9.20 centimov. Tuji denar pa se v Zagrebu in Beogradu plačuje sledeče:

- 1 angleški funt šterlig 274 Din.
- 1 ameriški dolar 56.40 Din.
- 1 nemška marka 13.45 Din.
- 1 švicarski frank 10.89 Din.
- 1 avstrijski šiling 7.96 Din.
- 1 francoski frank 2.27 Din.
- 1 italijanska lira 2.25 Din.
- 1 češka krona 1.68 Din.
- 1 bolgarski lev 0.38 Din.
- 1 rumunski lej 0.26 Din.
- 10.000 madžarskih kron 7.90 Din.

Klajno apno. Vsem živalim je potrebno fosforokislo apno, ki ga rabijo za razvoj in vzdrževanje kosti. V navadni, dobri, tečni krmi je tega dovolj in tam se ni treba posebej dodajati. Pri slabih krmih pa se kaj rado dogodi, da primanjkuje telesu fosforokislo apno. Posledica je kostolomica pri govedu, pri prašičih bolne noge, grizenje lesa, zidu itd. Te bolezni nastopajo navadno po preveč mokrih letih; ob suši ni mogla trava raztopiti in v se vsrkati toliko apna, kolikor ga rabi za svoj normalni razvoj; ob mokroti pa je krma prevodena in ji tudi primanjkuje apna; posebno v takih letih je torej skrbeti, da se primanjkuječe apno nadomesti na kakršenkoli način. Najbolj prikladen se je izkazal dodatek klajnega apna, ki se pridobiva iz kosti in vsebuje apno in fosforovo kislino. Poraba klajnega apna pri goveji živini in prašičih, pa tudi pri perutnini se je zelo razširila, ker je dognano, da se s tem sredstvom zgoraj navedene bolezni ne samo preprečijo, ampak tudi ozdravijo. Še posebno velikoga pomena pa je do-

datek klajnega apna mladi živini, teletem, pujskom, ki potrebujejo za razvoj kosti večje količine fosforovokislega apna, nego jim ga more nuditi navadna krma. Iz istega vzroka je to sredstvo breji živini priporočljivo, ker tudi zarod v njej rabi to hranilo. Če tedaj že v prvi dobi živalskega razvoja skrbimo za zadostno množino fosforovokislega apna v krmi in s tem za krepak razvoj kosti, se tudi pozneje nimamo preveč bati bolezni kakor so kostolomica, lizavost, mršavost in razne druge.

Pokladanje klajnega apna je posebno važno tedaj, če krmimo seno iz kislih travnikov, ali če pokladamo v zimskem času mnogo korenstva in premalo tečnih krmil (otrobi, lanenih ali drugih oljnatih tropin) in slednjič, če krmimo klajo, ki je trpela zaradi suše, ker vsebuje taka krma premalo rudninskih snovi in zaradi tega tudi premalo fosforovokislega apna. Klajno apno je dobro za vse dmače živali; zlasti pa koristi prašičem, ki dobivajo pri nas mnogo korenstva, in tudi perutnini. Letošnje zimo bo prav dobro prišlo tudi naši govedu, zakaj spravljeno seno in otava, ki je rasla v preveč deževni dobi, bo dala le slabo oziroma nepopolno krmilo.

Potrebna vsakdanja množina se ravna po teži posameznih živali. Kravam-molznicam dajemo na dan in glavo po 20—30 gramov klajnega apna, mladi govedi po 10 do 15 gramov, istotako tudi rastočim žrebdom. Pujski dobe 10—15 gramov, perutnina do 1 grama na dan in glavo. Klajno apno primešamo navadno med drugo krmo.

Predavanja, oz. tečaji o brezalkoholni uporabi grozdja in sadja. Proti-alkoholno gibanje napreduje skoro v vseh državah. Tudi pri nas stopa vedno bolj v ospredje. Znatno kos gospodarstvenega problema pa tvori vprašanje, kako grozdje in sadje tako uporabiti, da se ne bo pretvarjalo v alkohol, temveč služilo narodu v prehrano in splošen dobrobit. Ta izredno važni problem reševati si je nagleda kot vzvišeno nalogo osrednja zadruga »Brezalkoholna Produkcija«, ki ima namen pospeševati brezalkoholno gospodarstvo sploh, posebno pa proizvajati in razpečavati grozdje in sadne izdelke ter vse predmete, ki se rabijo za pospeševanje treznosti. Zadruga vrši s tem eminentno kulturno delo. Že letos je zadruga razpečala večje število posebnih priprav, s katerimi so interesentje ohranili sadjevec in vino v sodih brez alkohola. Radi tega je zanimanje za brezalkohol-

no uporabo grozdja in sadja zelo naraslo. V interesu ljudskega zdravja in narodnega gospodarstva je, da se koristna ideja razširi po ceii naši domovini. Zadruga prireja na željo v vsakem kraju (pa naj bo kraj še tako oddaljen od železnice) tozadevna predavanja s praktičnimi poizkusi. Na to opozarjamo vse kroge, posebno gg. okr. ekonomice, podružnice sadjarskega in vrtnarskega društva, treznostne organizacije, županstva, gostilničarske zadruge (to vprašanje je zanje največjega pomena!), javne in zasebne korporacije, pa tudi posameznike, sploh vse, ki jim je za napredek in streznenje naroda. Predavatelji so na razpolago ob vsaki priliki vsakomur ob vsakem času, pač pa je treba željo pravočasno sporočiti osrednji zadrugi »Brezalkoholna Produkcija«, r. z. z. o. z. v Ljubljani, Poljanski nasip 10, da se more čimpreje sestaviti enoten načrt predavanj.

RAZNOTEROSTI

Monstruozen porod. Kakor poroča »Piccolo«, je porodila te dni v pistolski bolnici neka ženska z okoliških hribov živ monstrem, ki je imel mesto nosa edino oko, nad tem pa koščen izrastek, podoben slonovemu ritcu. Monstrem je takoj po porodu umrl.

Katastrofalen požar na ameriškem parniku. Iz Washingtona poročajo: Na 4000-tonskem potniškem parniku »Comanche«, ki je vozil iz Jacksonville-a v Newyork, je izbruhnil 100 milj od virginjske obale vsled eksplozije požar. Parnik se je potopil. 12 oseb pogrešajo, 14 jih je bilo pri katastrofi poškodovanih. Na daljavo 20 milj vidni plamen je privabil tank-ladjo »Leper« na lice mesta. Potnike, ki se jih je polastil paničen strah, so morali deloma s silo pometati v rešilne čolne, od katerih sta se dva vsled visokih valov razbila. Odigrali so se nepopisni prizori.

Čudno svarilo. Pod tem naslovom priobčuje »Edinost«: Časnikarska udruženje v Gorici sporoča, da je prejel ravnatelj goriškega lista »Voce di Gorizia« Sofronio Pocarini od videmske prefekture svarilo, naj v svojem listu več ne omenja nekdanje goriške dežele. To svarilo je bilo posledica nekega članka v omenjenem listu, ki je posvečen nekdanji goriški deželi in kjer se je naglašal njen veliki pomen v zgodovini zadnjih štirih stoletij. — G. Pocarini je moral tudi podpisati zapisnik, ki je bil tozadevno sestavljen na goriški podprefekturi. Vodstvo goriškega odseka Društvo julijskih časnikarjev je sklicalo posebno sejo, na kateri se je razpravljalo o tem slučaju. Sklenjeno je bilo, da se bo zahtevalo pojasnilo direktno pri osrednji vladi.

Boj proti vlomilem in tolovajem. Dogaja se človeku, da ponoči naenkraj plane iz spanja. V sosedni sobi nekdo ali nekaj šušti. Človek prestrašen domneva, da so tatovi v hiši, a ne upa si iti pogledati niti z revolverjem, v skrbi za svoje življenje. Pa med tem ko se človek v svoji sobi zaklepa, odpira okna, alarmira sosede, kliče policijo, so jo lopovi že zdavno popihali.

Zdaj so pa izumili Nemci praktičen aparat, s čegar pomočjo bodo ljudje lahko mirno spali, brez skrbi za svojo lastnino: avtomatičnega čuvaja. Kakor beremo v nemških listih, je ta avtomatičen čuvaj majhna omarica, iz katere molli ročaj. To omarico si deneš na kakšen pripraven kraj, najbolje nad posteljo. V slučaju potrebe pa potegneš enostavno za ročaj. Aparat deluje čisto tiho, noben vlomilec ne more ničesar opaziti. Samo tisti, ki je potegnil za ročaj, zasliši iz omarice rahlo brnenje, ki mu pomirjuje živce, saj si je svest, da ga bo policija kmalu rešila iz neugodnega položaja.

Te omarice so namreč v električni zvezi s policijo, ki ima od vsakega lastnika natančen naslov in lego stanovanja, zraven pa še ključ od hišnih vrat in od stanovanja. Na policiji naznani signal številko omarice; od tam pa aparat avtomatično javi nazaj z lahkim brnenjem, da je alarm dospel na svoje mesto. In dočim dežurni uradnik z eno roko posega v kartoteko, da izve

vse, kar se tiče klicatelja, z drugo roko že pritiska na električne zvonce, ki alarmirajo šoferja in straže — in v hipu je mobiliziran ves policijski aparat.

Te avtomatične čuvaje nameravajo nastaniti tudi na vseh javnih mestih, tako da bi tudi na cesti napaden človek hitro mogel priklicati na pomoč.

Razen takih avtomatov, ki delujejo s pregibom ročaja, izdelujejo še druge aparate, kjer se nevidno na ogroženem mestu n. pr. pri blagajni nahaja nit, katere se je treba samo dotakniti, pa alarmira električnim potom lastnika in policijo. Te vrste aparati so posebno pripravni za trgovine, skladišča, za stanovanja, kadar so domači odstotni, pred vsem pa za banke in zakladnice.

Velika eksplozija. V odelku za črni smodnik tovarne Bemlitsch Weidrode, Hannover, so vsled eksplozije zletele v zrak štiri delavnice in 3 skladišča. Dve osebi sta ubiti, ena žena, dva otroka in tri druge osebe so težko ranjene.

Največja ladja za pristajanje aeroplanov. V Ameriki so jo spustili v morje. Vsebuje 33 tisoč ton, je 268 metrov dolga, 32 m široka, ima 180.000 konjskih sil in napravi na uro 75 km. 72 aeroplanov ima prostora na nji.

Olepšanje sfinge. Urad za raziskovanje starin v Egiptu je sklenil, da bo sfingo očistil od peska, ki jo vedno obdaja. Obenem namerava sfingin hrbet, ki je močno razpokan, zavarovati. Pri odstranjevanju peska so odkrili novo grobnico, ki ima zelo zanimive okraske. Sarkofaga ni bilo več notri.

Zagoneten slučaj. V bližini Sombora so našli mrtvega Rusa. Njegove identitete ni bilo mogoče ugotoviti. Policija se je zato odločila, da odda mrliča v prosekuro državne bolnice. Storjeno! Toda drugi dan mrliča ni bilo tam. Vsi znaki so kazali, da je oživel ter pobegnil.

Velik orel napadel pastirčka. Na Goriškem je pred kratkim napadel velik orel 15letnega fantiča na paši. Fant se je spočetka otepal s palico, a orlu ni bil kos, kljub psu ovčarju, ki je z lajanjem klical na pomoč. Dečka je rešil lovec, ki je prišel na pozorišče na močno lajanje psa in je orla ustrelil, ko je deček ležal na tleh. — Fant je bil že precej poškodovan.

Prvi začetki papirja. Znano je, da so Kitajci že davno pred Kristusom poznali papir. Toda oni so se tega naučili od Indijcev, Hindu. Ti so najprej uporabljali za pisanje skorjo dreves, zlasti breze, ki ima lepo belo in gladko skorjo. Na takem papirju imamo ohranjene najstarejše dokumente Indijcev. Da se pisava na taki skorji more toliko časa ohraniti je vzrok temu, da je bilo njihovemu črnilu primešanega tudi mnogo olja. To črnilo je lažje vlezlo v skorjo in je bilo proti vodi jako odporno. Za časa preganjanj so brahmanski svečeniki skrili take dokumente v svoja sveta jezera, kjer so jih pozneje dobili nepoškodovane. Ko se je papir izboljšal, so rabili skorje dreves samo še za zavijanje, ker je bil papir še predrag.